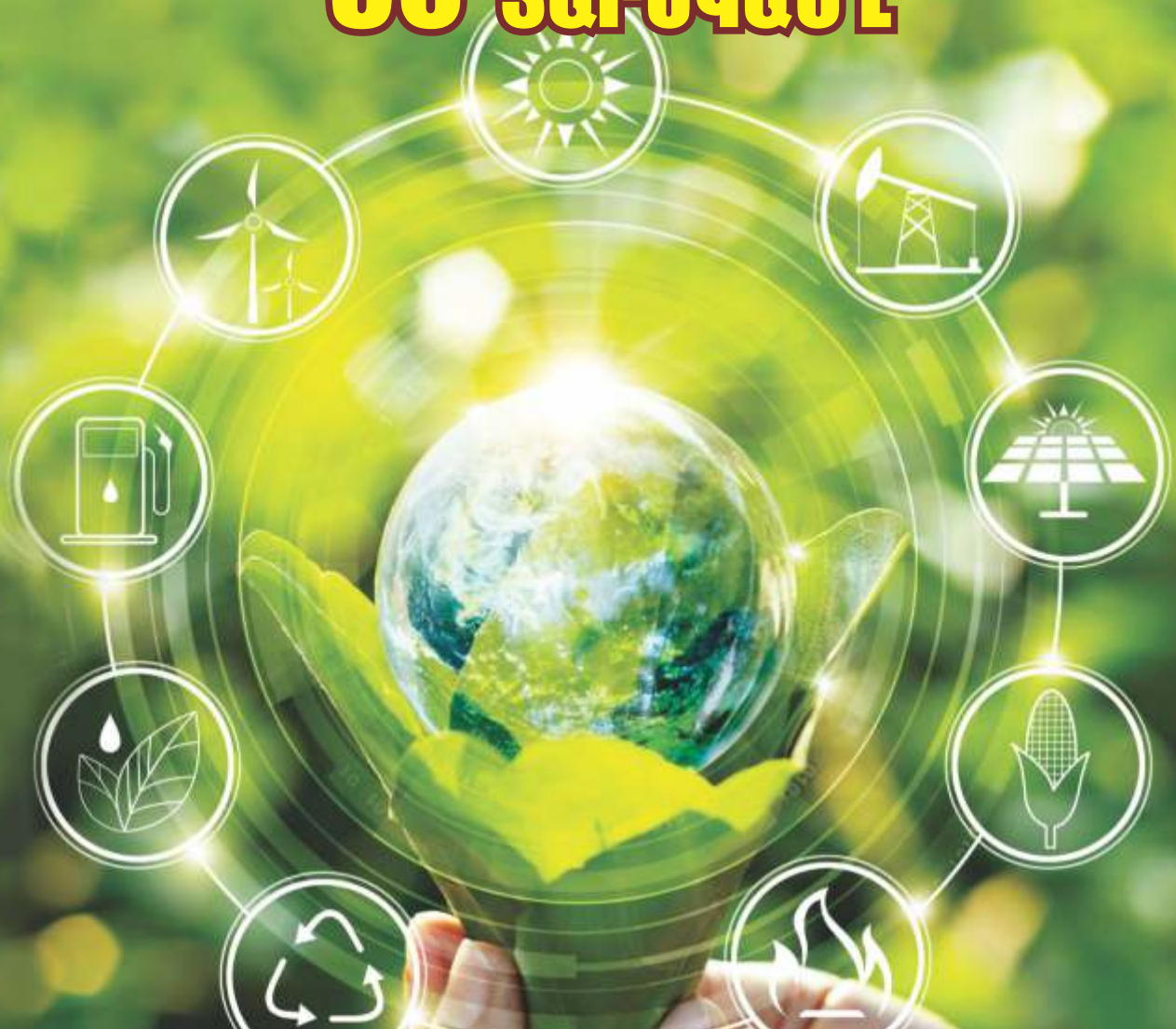

ՄՊԱՌՈՐ

ՄԿՍԱԾ
1997
թվականից

ՄՊԱՌՈՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ
30 ՏԱՐԵԿԱՆ Է

ՄՊԱՌՈՐՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՍՈՑԻԱՑԻԱ
Ձեր իրավունքների պաշտպանության երաշխավորը

ՊՐԴՊՐԴԴԴ

ԱՌՈՂՋ ՍՆՈՒՆԴ ԱՌՈՂՋ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՄՊԱՌՈՂ

տեղեկատվական, վերլուծական,
խորհրդատվական պարբերական

Հիմնադիր և հրատարակիչ՝
ԱՆՆԱ Սպառնդևի ազգային ասոցիացիա

ՄԵԼԻՏԱ ՀԱԿՈՐՅԱՆ
Գլխավոր խմբագիր

ՍԱՄՎԵԼ ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ
Գործադիր տնօրեն

ՆԱՐԻՆԵ ՀՈՎԱԿԻՄՅԱՆ
Խմբագիր

ԼԻԱ ՕՍԻՊՅԱՆ
Մենեջերի անվտանգության վերլուծության
պատասխանատու, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
Կենսաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՅԱՆ
Ասոցիացիայի փոխնախագահ, մարքեթինգի
և մոնիթորինգային հետազոտությունների
պատասխանատու, սննդի ապահովման
ծառայությունների սերտիֆիկացման փորձագետ, սննդի
որակի աուդիտոր

ԼԵՎՈՆ ԱՃԵՄՅԱՆ
Գյուղմերքենների որակի վերլուծության
պատասխանատու, Կենսաբանական գիտությունների
թեկնածու, Էկոլոգիայի միջազգային ակադեմիայի
անդամ

ԱՆՆԱ ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ
Ասոցիացիայի արտաքին և ներքին
հարաբերությունների գծով փոխնախագահ, փորձագետ

ՀԱՍՄԻԿ ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ
Հայաստանի սպառողների ազգային ակադեմիա
ԻԱՄ արտաքին և ներքին հարաբերությունների գծով
փոխնախագահ, PR մասնագետ

ՌՈԶԱԼԻԱ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ
Լաբորատորիաների գծով փորձագետ,
միս-մսամթերքի մասնագետ

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՄԵԼԻՔՅԱՆ
Ասոցիացիայի գլխավոր փորձագետ,
Տնտեսագիտության թեկնածու

ԱՍՏՂԻԿ ՓԵՓՈՅԱՆ
Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի
Մենեջերի անվտանգության և կենսատեխնոլոգիաների
ԳՀԻ «Կենդանական ծագման հումքի
և մթերքի վերամշակման տեխնոլոգիայի»
ու «Սննդի անվտանգության և կենսատեխնոլոգիայի»
բաժինների վարիչ, Կենսաբանական
գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

ԺԵՆՅԱ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
Ալկոհոլային և ոչ ալկոհոլային խմիչքների որակի
վերլուծության պատասխանատու,
Կենսաբանական գիտությունների թեկնածու

ԱԻՂԱ ԻՍԿՈՅԱՆ
Իրավախորհրդատու, ԵՊՀ Իրավաբանական
ֆակուլտետի Քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի
վարիչ, պրոֆեսոր

ԱՐԱՎԵԼ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ,
Լրագրող

ԳԵՂԱՄ ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Դիզայներ

ԱՐԵՎԻԿ ԴԱԴԻԿՅԱՆ
Լուսանկարիչ

ՄՊԱՌՈՂ

տեղեկատվական, վերլուծական,
խորհրդատվական պարբերականի
խմբագրական խորհուրդ

ՀԱՅՐԱՊԵՏ ԳԱՍՏՅԱՆ
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, Բժշկական գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր

ՎԻԼԵՆ ՀԱԿՈՐՅԱՆ
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս,
Բժշկական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
ՀՀ ԳԱԱ բնական գիտությունների բաժանմունքի
ակադեմիկոս-քարտուղար

ԱՐՄԵՆ ՂԱԶԱՐՅԱՆ
Բժիշկ-ճառագայթաբան,
Բժշկական գիտությունների դոկտոր

ԹԱԹՈՒԼ ՄԱՆԱՍԵՐՅԱՆ
Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

ԵՐԵՄ ԶԱԽՈՅԱՆ
Հայաստանի սպառողների ազգային ակադեմիա ԻԱՄ
Նախագահության անդամ

ՂԱՎԻԹ ՕՀԱՆՅԱՆ
Հայաստանի սպառողների ազգային ակադեմիա ԻԱՄ
պատվավոր անդամ,
Տնտեսագիտության թեկնածու

ԱՐՄԵՆ ՂԱԶԱՐՅԱՆ
Հայաստանի Արդյունաբերողների և գործարարների
(գործատուների) միության նախագահ

ՅՈՒՎԱՐԴ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ
Հայաստանի վաճառականների միության նախագահ

ԿԱՌԵՆ ԱՐԱՄՅԱՆ
ՌԴ Զափագիտության ակադեմիայի ակադեմիկոս,
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ

ԳԱԳԻԿ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
Հայաստանի սպառողների ազգային ակադեմիա
ԻԱՄ պատվավոր անդամ

ԿԱՐԻՆԵ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ
Կենսաբանական գիտությունների թեկնածու

ՂՈՐԱ ՍԱԶՈՒԼՅԱՆ
Մոնրեալի ՄաքՊիլ համալսարանի դասախոս, դոկտոր,
պրոֆեսոր

ԻՐԻՆԱ ՎԻՆՈԳՐԱՊՈՎԱ
Սպառողների ազգային ասոցիացիայի
պատվավոր անդամ

2021 թ. ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՌԱՄՍՅԱԿԻ ՄԱՐՔԵԹԻՆԳԻ ԵՎ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԱՅԻՆ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Սպառողների ազգային ասոցիացիայի «50 լավագույն արտադրողներ» ծրագրի շրջանակում 2021 թ. երկրորդ եռամսյակում կատարված ուսումնասիրությունները դարձյալ վերաբերում են հացաբուլկեղենի, ալյուրային և շաքարային հրուշակեղենի, կաթնամթերքի, հյութերի և ըմպելիքների, պաղպաղակի, մսամթերքի, թռչնամսի և ձվի, ոգելից և ոչ ոգելից խմիչքների, խոհարարական կիսապատրաստվածքների, հանրային սննդի, նաև բուսական և կենդանական յուղերի արտադրման և իրացման ոլորտներին:

Այս եռամսյակ ուսումնասիրվել են մոտ 352 մեծ ու փոքր առևտրային կազմակերպություն և երկու տասնյակից ավելի սննդի արտադրական ձեռնարկություն:

ՀԱՅԱԲՈՒԼԿԵՂԵՆԻ, ԱԼՐԱՅԻՆ ԵՎ ՇԱՔԱՐԱՅԻՆ ՀՐՈՒՇԱԿԵՂԵՆԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Այս ոլորտը շարունակում է մնալ Սպառողների ազգային ասոցիացիայի ուշադրության կենտրոնում: Պատճառն աղաղակող թերություններն են, մասնավորապես՝ խորհրդային ժամանակներից մնացած пересортица երևույթը, երբ արտադրության ընթացքում օգտագործվում են տարբեր տեսակի ալյուրներ, ինչի մասին չի մականշվում, փոխարենն արտադրողն ունենում է մեծ քանակով ստվերային եկամուտներ: Սրան զուգահեռ շարունակվում է իրացվել անհայտ ծագման հաց ու հացաբուլկեղեն՝ չմականշված արտադրողի, ալյուրի տեսակի, հացի քաշի ու խոնավության մասին (60-70 տոկոս): Ի

դեպ, այս մասին երբեմն տեղյակ չի լինում անգամ վաճառողը:

Նման թերությունները պարբերաբար լուսաբանվում են ԶԼՄ-ների և ՍՊԱՌՈՂ ամսագրի միջոցով, որտեղ ներկայացվում են տվյալներ անբարեխիղճ արտադրողների և նրանց գործունեության բացթողումների մասին:

Որոշ արտադրամասեր գործում են հակասանիտարական պայմաններում, ոչ բոլոր աշխատակիցներն են ժամանակին բուժզննում անցնում, և ոչ միշտ է հացաբուլկեղենի տեխնոլոգիական գործընթացն իրականացվում համապատասխան որակավորում ունե-

ցող մասնագետների կողմից: Հաճախ նաև ձեռք բերված հումքը չի ունենում համապատասխանությունը հավաստող փաստաթուղթ:

Հիշյալ թերացումներով շարունակում են գործել «Գեղամ Մուրադյան», «Հեկտոր Մանվելյան», «Միրաժ», «Ալվարդ Մարգարյան», «Վարդան և Մոնիկա», «Էդուարդ Մինասյան», «Նիկոլայ Մելքոնյան», «Արմեն Հովհաննիսյան», «Վարազդատ Մանուկյան», «Տորթեր Մարինայից», «Էմ ընդ Կա», «Արմինաշող», «Կեսգիշեր», «Նրբիկ թրեյդ», «Արթուր Այվազյան» և այլ ընկերություններ:

ԳՐԱՆՂ ԹԵՆՂԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Գրանղ Թենղի» ընկերությունը շաքարային և ալրային հրուշակեղենի արտադրության ոլորտում առաջատար է: Այս ընկերության շոկոլադային ապրանքատեսականին ևս համարվում է լավագույններից: Նա տարածաշրջանում շոկոլադի հումք կակաո ռուկների ներկրողն է:

«Գրանղ Թենղի» ընկերության տեսականին ներառում է ավելի քան 400 անուն արտադրատեսակ, այդ թվում՝ սերուցքային, շոկոլադե, մրգային և այլ բնական հավելումներով պաղպաղակներ: Մեծ պահանջարկ ունեն հատուկ տոնական միջոցառումների համար նախատեսված պաղպաղակ տորթերը:

«Գրանղ Թենղի» խմորեղենների տեսականին ներառում է մրգային, մեղրային, ընկուզային և շոկոլադե հավելումներով ավանդական տորթեր, քաշային և հատային խմորեղեն: Արտադրման ընթացքում օգտագործվում է բացառապես բնական թարմ հումք՝ սե-

րուցքային կարագ, բարձրորակ այլուր, հատընտիր ընկուզեղեն, թարմ հավկիթ, մեղր, թարմ մրգեր, բնական շոկոլադ, կակաո փոշի և այլն: Հատուկ հանդիսությունների համար առաջարկվում են «Ֆուրշեթ» հավաքածուները:

Հայկական շոկոլայում լավագույնն են «Գրանղ Թենղի» կարամելի տեսականին (սառնաշաքարային, մրգային, կաթնային, ընկուզային, շոկոլադապատ և այլն), դրաժեի տեսականին (շոկոլադապատ և շաքարային ջնարակով պատված), շոկոլադե ջնարակով պատված մրգերի չրերը, պրալինե, վաֆլե և կրեմային շոկոլադե կոնֆետները, կոնֆետների ընտրանին, շոկոլադե սալիկները՝ պատրաստված բարձրորակ կակաո-հումքից և բնական զանազան հավելումներից, դառը շոկոլադե սալիկների տեսականին՝ 60, 70 և 80 տոկոս կակաո մթերքի պարունակությամբ:

Ժամանակակից տեխնոլոգիաներով և իտալական սարքավորումներով հագեցած արտադրամասում արտադրվում է սուրճ, որի համար, որպես հումք,

օգտագործվում են արաբիկա և ռուսատա սուրճերի ամենաբարձրորակ տեսակները: Ընկերությունն արտադրում է նաև սառը սուրճ և 3 տեսակի սառը թեյ՝ դասական սև, կիտրոնով և դեղձի համով:

«Գրանդ Քենդի» արտադրությունը սերտիֆիկացված է ISO 9001:2015 որակի կառավարման և ISO 22000:2005 սննդի անվտանգության կառավարման չափանիշերով: Ընկերության արտադրանքի առավելությունն ու բարձր որակի գրավականը բացառապես բնական հումքն է: Այն մանրագնին ստուգման է ենթարկվում նրա կենտրոնական լաբորատորիայում, որը հավաս-

տագրված է ՀՍ ISO 17025:2005 ստանդարտի համաձայն: 2019 թ. ընկերությունը սերտիֆիկատ է ստացել նաև սննդի արտադրանքի անվտանգության կառավարման FSSC 22000V4.1. ստանդարտներին համապատասխան:

«Գրանդ Քենդին» լայնորեն սպառվում է սեփական առաքման մանրամեծածախ ցանցի միջոցով արտադրանքն առաքելով հանրապետության 7500 առևտրի կետեր: Գործում է 22 ֆիրմային խանութ, ինչի շնորհիվ ընկերության արտադրանքը միշտ թարմ է հասնում սպառողին:

ԿԱԹ-ԿԱԹՆԱՄԹԵՐՔԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Այս ոլորտն էլ համարվում է ռիսկային, քանի որ վերջին շրջանում պարբերաբար կաթնայուղի փոխարեն օգտագործվում է բուսական յուղ, մակնշումը լիարժեք չի կատարվում՝ մոլորեցնելով սպառողին: Հաճախ թթվասերի վրա նշվում է թթվասերային արտադրանք, ինչը որոշ չափով նաև Ստանդարտների ազգային ինստիտուտի մեղքն է, որը, գրանցելով տվյալ ապրանքատեսակի տեխնիկական պայմանները, չի փորձում հստակեցնել ապրանքի անվանումը: Այս դեպքում պետք է բացառել անվան ու փաթեթավորման միանմանությունը: Սա նշանակում է, որ ապրանքները պիտի տարբերվեն ոչ միայն անունով, այլև փաթեթավորմամբ, հատկապես գույնով: Այսօր արդեն մեծ վաճա-

ռադրանքներում նմանատիպ ապրանքները ներկայացվում են տարբեր դարակաշարերում, սակայն դա էլ հստակ հուշում է սպառողներին: Հաշվի առնելով հիշյալ մտահոգությունները՝ այս եռամսյակ լավագույնների շարքից դուրս է մնացել ոլորտի առաջատար ընկերություններից մեկը, որի գործունեությանն առավել մանրամասն կանդիդատնանք ավելի ուշ:

Այս ոլորտում Սպառողների ազգային ասոցիացիայի մասնագետների կատարած մշտադիտարկման արդյունքներով ըստ իրացման ծավալների լավագույն տասնյակում կայուն տեղ են զբաղեցնում հետևյալ ընկերությունները

• Աշտարակ-Կաթ ապրանքանիշ,

• Չանախ,
• Բանդիվան կաթ:

ԱՇՏԱՐԱԿ-ԿԱԹ ԱՊՐԱՆՔԱՆԻՇ

Ամռան մոտենալու հետ սկսվում է պաղպաղակի եղանակը: «Աշտարակ-Կաթ» ապրանքանիշն առաջարկում է առանց կոնսերվանտների պաղպաղակ:

Այս տարի «Աշտարակ-Կաթը» որոշեց իր սպառողին մատուցել անակնկալներ: Օգտվելով մեր պաղպաղակներից՝ դուք ոչ միայն կզովանաք շոգ եղանակին, այլև հնարավորություն կունենաք շահելու բազմաթիվ նվերներ՝ Kia Rio մակնիշի մեքենա, հեռախոս, հեծանիվ, ինքնագլոր, գնդակ, տիկնիկ:

Մեր հոգատարության, ջանասիրության և աշխատասիրության շնորհիվ կարողանում ենք բավարարել ամենաքմահաճ հաճախորդին:

ՉԱՆԱԽ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Չանախ» ընկերությունն արտադրությունն իրականացնում է եվրոպական հուքագծերով և սպառողին մշտապես ներկայա-

նում է սննդարար և առողջարար կաթնամթերքի մեծ տեսականիով՝ մածուն, կաթնաշոռ, կաթ, թան, թթվասեր և այլն, որոնք համապատասխանում են Ստանդարտների ազգային ինստիտուտի սերտիֆիկացման և լաբորատոր փորձաքննության չափանիշերին: Ընկերությունը մեծ պատասխանատվությամբ է վերաբերվում մակնշման գործընթացին:

«Չանախ» արտադրում է «Նանե» ապրանքանիշով ացիդոֆիլային մածուն, կեֆիր և «Անուշիկ» ապրանքանիշով մածուն ու թթվասեր, տարբեր յուղայնությամբ կաթնաշոռեր և հերմետիկ փաթեթավորմամբ կաթ:

Ընկերությունը մշտապես հորդորում է կաթնամթերք գնելիս ուշադրություն դարձնել պահպանման պայմաններին, պիտանիության ժամկետին և բաղադրությանը:

ԲԱՆԴԻՎԱՆ ԿԱԹ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Բանդիվան կաթ» ընկերությունն իր ապրանքատեսականին գնելուց առաջ ընձեռում է համտեսելու հնարավորություն: Այս ընկերությունը, որի նպատակն է ապահովել սպառողին բարձրակարգ կաթնամթերքով, միակն է Հայաստանում, որ պանիր է արտահանում Իսրայել:

«Բանդիվան կաթի» տեսականին մեծ է ու բազմազան՝ խնոցու կարագ, պանիրների լայն տեսականի պաստերիզացված կաթ, թթվասեր, կաթնաշոռ, մածուն: Տեսականին կարելի է ձեռք բերել նաև առցանց պատվիրելու միջոցով:

Ընկերությունն իր հարազատ գյուղում

հիմնել է խոզաբուծական և կովաբուծական ֆերմաներ, կաթնամթերքի և պանրի արտադրություն՝ ստեղծելով մեծաթիվ աշխատատեղեր:

ՄՍԱՄԹԵՐՔԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

- ԲԱՐԻ ՍԱՄԱՐԱՑԻ
 - ԱԹԵՆՔ
 - ԲԵԿՈՆ ՊՐՈԴՈՒԿՏ
 - ՑԱՐԻՑԻՆՈ
- (Царский продукт ապրանքանիշ)

Այս ոլորտը համարվում է համեմատաբար կայուն, քանի որ բոլոր մոտ 4 տասնյակ ընկերություններն էլ օգտագործում են նույն հումքն ու բաղադրիչները և բարեխիղճ տեխնոլոգիական գործընթաց իրականացնելու դեպքում (հումքի ջլազատում, ջերմային մշակման ռեժիմի պահպանում, բաղադրիչների, հատկապես համեմունքների չափավոր օգտագործում, հավելանյութերի և կայունացուցիչների սահմանված կարգով կիրառում) ունենում են որակյալ արտադրանք:

Երկրորդ եռամսյակում լավագույն տասնյակում շարունակում են կայուն տեղ զբաղեցնել հետևյալ ընկերությունները.

- ԱՌԴԵԼԻԿԱՏԵՍ
- «ԱՐՄ ՄԻԹ»
- («Արմենիա մսամթերք» ապրանքանիշ)
- ԲԱԲԻԿ 90
- («Դի Ջի Միթ Ֆուդ» ապրանքանիշ),
- ԼՈՒՄԱ

ԲԱՐԻ ՍԱՄԱՐԱՑԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մսամթերք արտադրող այս ընկերությունում օգտագործվում են եվրոպական և ամերիկյան՝ մսի վերամշակման գերժամանակակից սարքավորումներ, ինչպիսիք են՝ LASKA-ն, ALPINA-ն, HENDELMAN-ը, KREMER GREBE-ն, VEMAG-ը:

«Բարի Սամարացի» ընկերությունն արտադրում է հում-ապխտած երշիկներ, եփած-ապխտած երշիկներ, եփած երշիկներ, նրբերշիկներ, նախուտեստներ, վակուումային փաթեթավորմամբ մսամթերք, կիսապատրաստվածքներ այլն:

Ընկերությունն անում է հնարավորինը, որպեսզի սպառողին առաջարկի բարձրորակ, համեղ և մատչելի արտադրանք: Ընկերության արտադրանքի բարձր համային ո-

րակն ապահովվում է շնորհիվ միջազգային չափանիշերին համապատասխանող գերմանական և շվեյցարական ժամանակակից տեխնոլոգիաների:

ԱԹԵՆՔ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Հայր և որդի Երիցյաններ» ընկերության կողմից 1993 թ. հիմնադրված «Աթենք» ընկերությունն այսօր շուկայում ներկայանում է ավելի քան 200 ապրանքատեսակով:

Հավատարիմ մնալով իր արժեքներին՝ ընկերությունը տարեցտարի ավելացնում է ֆիրմային խանութները, վաճառքի կետերը: Նրա ապրանքատեսականին հասանելի է ոչ միայն Երևանում, այլև Հայաստանի բոլոր մարզերում: Հերթական 16-րդ ֆիրմային խանութը բացվել է վերջերս Էջմիածնում:

Մատակարարումն ապահովում են առաքման բաժնի աշխատակիցները, ընկերության ավտոմեքենաները, որոնք հազեցած են մսամթերքի թարմությունն ու սանիտարահիգիենիկ պայմաններն ապահովող սարքավոր-

րումներով: Ուսումնասիրվում ու ներդրվում են առավել ժամանակակից սարքավորումներ, գործարկվում՝ նորանոր հոսքագծեր:

ԲԵԿՈՆ ՊՐՈԴՈՒԿՏ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Բեկոն Պրոդուկտը» հայկական շուկայում հանդես է գալիս համաշխարհային գաստրոնոմ մշակույթի լավագույն օրինակներով՝ պատրաստված ինչպես ավանդական, այնպես էլ իտալական, իսպանական, գերմանական տեխնոլոգիաներով:

«Բեկոն Պրոդուկտ» ընկերությունն առաջատարն է վերամշակված մսամթերքի շուկայում և աչքի է ընկնում միջազգային չափանիշերին համապատասխան տեխնոլոգիաներով, սարքավորումներով և ստանդարտներով: Ընկերությունն աշխատում է ավստրիական և գերմանական սարքավորումներով, ISO 22 ստանդարտով:

«Բեկոն Պրոդուկտ» ապրանքանիշով մսամթերքի տեսականին բազմազան է: Ներառում է եփած երշիկներ, նրբերշիկներ, սարդեկա, նրբախորտիկներ, եփած-ապխտած տավարի ֆիլե, վետչինա, խոզի մսով տեսականի, բաստուրմա, սուջուխ, կիսապատրաստվածքներ և այլն:

ՑԱՐԻՑԻՆՈ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Царский продукт ապրանքանիշ

«Ցարիցինո» ընկերությունը շուկայում ներկայանում է Царский продукт ապրանքանիշով: Մսամթերքի տեսականին ներառում է կիսաապխտած երշիկներ, հում-ապխտած երշիկներ, եփած երշիկներ, նրբերշիկներ, սարդելկա, վետչինա, բաստուրմա, սուջուխ, ֆիլե և այլն:

«Ցարիցինո» մսամթերքի կոմբինատի՝ միջազգային չափանիշերով կառուցված արտադրամասերում առկա են սանիտարահիգիենիկ գերազանց պայմաններ և լաբորատոր հսկողություն:

Ընկերության արտադրանքն իրացվում է համապատասխանության սերտիֆիկատով, սառնարան-ավտոմեքենաներով: Հումքը տեխ-

նոլոգիական մշակումից առաջ և հետո ենթարկվում է լաբորատոր փորձաքննության, իսկ տեխնոլոգիական գործընթացի բոլոր փուլերն իրականացվում են ստանդարտացման նորմատիվ փաստաթղթերին, տեխնիկական հրահանգներին ու բաղադրագրերին համապատասխան:

ԱՌԴԵԼԻԿԱՏԵՍ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Առդելիկատես» ապրանքանիշով տեսականին ներառում է հում, եփած, ապխտած երշիկների մոտ 80, մսային կիսաապտրաստվածքների մոտ 30 տեսակ, ինչպես նաև բաստուրմա, սուջուխ, սալյամի, սարդելկա, հոթդոգի նրբերշիկներ և այլն:

«Առդելիկատես» ընկերության արտադրամասերում պահպանվում են սանիտարահիգիենիկ պահանջները, աշխատակիցները պարտադիր հագնում են աշխատանքային արտահագուստ: Գործարկվող սարքավորումները, փաթեթավորման պարագաները և հավելանյութերը հիմնականում ներմուծվում են իտալական, գերմանական, շվեյցարական ընկերություններից:

Արտադրանքն իրացվում է և՛ հանրապետությունում, և՛ արտերկրում:

ԱՐՄ ՄԻԹ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Արմենիա մսամթերք» ապրանքանիշ

«ԱՐՄ ՄԻԹ» ՍՊԸ-ի ողջ տեսականին հավատարիմ է պետստանդարտի կողմից սահմանված և հաստատված անհրաժեշտ տեխնիկական պայմաններին:

«ԱՐՄ ՄԻԹ» ՍՊԸ-ն սպառողին ներկայանում է լայն տեսականիով՝ եփած երշիկներ, նրբերշիկներ, սարդելկաներ, կիսաապխտած երշիկներ, կիսաապտրաստվածքներ, ավանդական շարք, դելիկատեսներ, հում ապխտած երշիկներ: Ընկերությունն արտադրում է նաև 100 անուն այլ ապրանքատեսակ:

«ԱՐՄ ՄԻԹ» ՍՊԸ-ն կիրառում է նորագույն տեխնոլոգիաներ, ժամանակակից

սարքավորումներ և արտադրության գործընթացում ընդգրկում է ոլորտի լավագույն մասնագետներին: Գործարանը հագեցած է եվրոպական արտադրության նորագույն սարքավորումներով, օդափոխության համակարգով և լաբորատորիայով:

ԲԱԲԻԿ 90 ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ԴԻ ԶԻ ՄԻՔ ՖՈՒԴ» ապրանքանիշ

«Բաբիկ 90» մսամթերքի կոմբինատում արտադրությունն իրականացվում է գերմանական և շվեյցարական սարքավորումներով՝ արտադրական գործընթացում մարդու միջամտությունը հասցնելով նվազագույնի: Այստեղ խստագույնս պահպանում են սանիտարահիգիենիկ բոլոր նորմերը: Օգտագործվում են ներմուծված միս և այլ հումք: Գործարանն ունի լաբորատորիա, որտեղ մշտապես ստուգվում են հումքի և պատրաստի արտադրանքի որակը:

Զեռնարկությունում արտադրվում է մոտ 70 տեսակի մսամթերք, որն առկա է ոչ միայն հայկական շուկայում, այլև արտահանվում է մի քանի երկրներ: «ԴԻ ԶԻ ՄԻՔ ՖՈՒԴ» ապրանքանիշով մսամթերքի տեսա-

կանին ներառում է վետչինա, սարդելկա, նրբերշիկ, սուջուխ, բաստուրմա, ապխտած, եփած, կիսաապխտած, հում ապխտած երշիկների տեսականի, ապխտած մսի տեսականի՝ ֆիլե, բուժենինա, բեկոն, խոզի կողեր, քյաբաբի ֆարշ, սառեցրած քյուֆթա, սառեցրած քյաբաբ, աղացած միս, ապխտած հավ, ջերքի:

ԼՈՒՄԱ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Լումա» ապրանքանիշով տեսականին բազմազան է: Գործարանում արտադրվում են հում, ապխտած, եփած երշիկների տեսականի, նրբերշիկ, սարդելկա, բաստուրմա, սուջուխ և այլն: Ընկերության նպատակը մեկն է՝ բնակչությանն ապահովել որակյալ արտադրանքով:

Չնայած «Լումա» ընկերության արտադրական փոքր ծավալներին, նրա արտադրանքը որակյալ է, համեղ և մականշմամբ բավարարում է օրենքով ներկայացվող պահանջները:

ՊԱՂՊԱՂԱԿԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայկական սպառողական շուկայում հատկապես ամռան ամիսներին պաղպաղակի ոլորտում լավագույն արտադրողների շարքում են.

- Գրանդ Քենդին,
- Pink Berry-ն,
- Աշտարակ-Կաթ ապրանքանիշը (մանրամասն՝ էջ 15):

ՓԻՆԲ ԲԵՐՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Փինք Բերրին», որ գործում է 2013-ից, մեծ ճանաչում ձեռք բերեց և հիմնադրման պահից գրավեց լցնովի պաղպաղակի շուկան իր գերազանց, նուրբ համով և բարձրակարգ սպասարկմամբ: Ընկերությունն առաջարկում է շուրջ 25 տեսակի բացառապես բարձր հումքով հատիկավոր պաղպաղակներ, որոնց շարքը պարբերաբար համալրվում է նոր տեսակներով:

Որպես իր գործունեության հիմնական առանցք ընդունելով «Լավագույն որակ, ինովացիոն գաղափարներ» կարգախոսը՝ կարճ ժամանակահատվածում ընկերությանը հա-

ջողվեց դառնալ պաղպաղակի շուկայի առաջատարներից մեկը Հայաստանում: Բնական, անարատ հումք, բարձրակարգ տեխնոլոգիաներ, իտալական ժամանակակից սարքավորումներ և յուրահատուկ փաթեթավորում, արդյունքում՝ միջազգային ստանդարտներին համապատասխան արտադրանք: Արտադրության մեջ ներգրավված բարձր որակավորում ունեցող մասնագետներն ապահովում են պաղպաղակի կատարյալ համը:

«Փինք Բերրի» ընկերությունը մշտապես մեր ազգի կողքին է և ուժերի ներածին չափով փորձում է զարգացնել երկրի տնտեսությունը:

«Փինք Բերրի» առաքելությունն է պարզ և ել քաղցրություն, դրական էմոցիաներ ու ժպիտներ, ինչը մենք պատվով ենք կատարում և շարունակելու ենք կատարել:

«Փինք Բերրի»: Վայելիր ice պահը...

ՈԳԵԼԻՑ ԽՄԻՉՔՆԵՐԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ոլորտի լավագույն տասնյակում շարունակում են կայուն տեղ զբաղեցնել «Շամպայն գինիների գործարանը» և «Պռոշյանի կոնյակի գործարանը»:

ՇԱՄՊԱՅՆ ԳԻՆԻՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Երևանի շամպայն գինիների գործարանը վաղուց դարձել է ազգային ապրանքանիշ: Այստեղ արտադրվում են շամպայն գինիների ողջ տեսականին ֆրանսիական տեխնոլոգիայով՝ դասականից մինչև հավաքածու, նաև 3-15 տարվա հնացման կոնյակներ:

Գործարանի արտադրանքը սերտիֆիկացված է: Տեսականին ներառում է.

- շամպայն (Հայկական շամպայն չոր, Հայկական շամպայն կիսաչոր, Հայկական շամպայն կիսաքաղցր, Կարմիր խաղուն գինի «Տիգրան Մեծ», Հայկական շամպայն կոլեկցիոն Բրյուտ, Հայկական շամպայն Կոլեկցիոն կիսաչոր),
- խաղողի գինիներ (Ֆրանս, Վայք Արենի, Նվարդ, Հարսանեկան, Հողի արյուն, Հայկ Նահապետ (Կարմիր կիսաքաղցր և Սպիտակ կիսաչոր), Վերածնունդ, Սպիտակ քիշմիշ կիսաքաղցր, Սև քիշմիշ կիսաքաղցր),
- մրգապտղային սեղանի կիսաքաղցր գինիներ (Նռան գինի, Մոշի գինի, Բալի գինի, Ազնվամորու գինի, Ելակի գինի, Սև հաղարջ, Միկադո (Սալորի կիսաքաղցր գինի),
- կոնյակներ օրդինար և տեսակավոր (Ֆրանս 3, 5, 7, 10, 15 տարիների հնու-

թյան, Մենուա 3 տարեկան, Տրդատ 5 տարեկան, Гордость Армении 3, 5, 7, 10 տարիների հնացմամբ, Նարե 6, 10, 15 տարիների հնացմամբ):

Համի և որակի գաղտնիքը պայմանավորված է միջազգային չափանիշերին համապատասխան արտադրության տեխնոլոգիայով, որակի հսկման լաբորատորիայով, ինչպես նաև բարձր որակավորում ունեցող մասնագետներով: Գինու արտադրության համար ընտրվում են ՀՀ տարբեր շրջաններում աճեցվող խաղողի լավագույն տեսակները:

ՊՈՌՇԱՆԻ ԿՈՆՅԱԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Պոռշյանի կոնյակի գործարանի տեսականին բարձրորակ է, գեղեցիկ, համեղ, ինչն արդյունքն է պարբերաբար ներդրվող նորագույն տեխնիկական միջոցների, հմուտ և փորձառու մասնագետների աշխատանքի:

Գործարանում արտադրվում են.

- 3-30 տարվա հնության հայկական կոնյակներ (Մանե, Պապ թագավոր, Շիրազ, Չարենց, Արծրունի, Արփինե, Վարդան Մամիկոնյան, Արմենուհի, Խենթ և այլն)՝ պատրաստված Արարատյան դաշտի խաղողի լավագույն տեսակներից,
- լիկյորներ ու նորագույն տեխնոլոգիաներով արտադրված լավագույն մրգային՝ նռան, սալորի, սև հաղարջի, բալի, ծիրանի, սերկևիլի, մոշի գինիներ:

Գործարանի բարձրորակ արտադրանքն իրացվում է Հայաստանում, Ռուսաստանում, Ուկրաինայում, Բելառուսում, Վրաստանում, Գերմանիայում, ԱՄՆ-ում, Հունաստանում, Լեհաստանում և այլուր:

Այսօր պահանջված ու սիրված է նաև Պոռշյանի կոնյակի գործարանի հայկական ավանդական բաղադրատոմսերով պատրաստված «Ռոյալ» ապրանքանիշով պահածոյի տեսականին, որը մեծ պահանջարկ է վայելում նաև արտասահմանյան շուկայում: Տեսականին արտահանվում է Ռուսաստանի Դաշնություն, Միացյալ Նահանգներ, Եվրոպական և մերձբալթյան երկրներ, Ղազախստան:

ՍԱՆՖՈՒՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Սանֆուդ» ընկերության տեսականին պատրաստված է բացառապես բնական ճարպերից ու յուղերից, չի պարունակում կոնսերվանտներ և խոլեստերին, ինչի արդյունքում առաջատարի դիրք է զբաղեցնում Հայաստանում յուղաճարպային բնագավառում: Ընկերությունը սպառողին առաջարկում է հալած բուսական խառնուրդի, սփրեդի, մարգարիների, խմորիչի լայն տեսականի՝ ներկայանալով Իմպերիա վկուսա, Ցարսկայա, Մասելկո, Սոնյաչնա Դոլինա ապրանքանիշերով: Արտադրանքն ունի քիմքին հաճելի բարձր համային հատկանիշներ:

Ժամանակակից, արդիական և գիտական ծավալուն տեխնոլոգիաներ, արտադրության, հայկական գործարար մշակույթի ընդլայնում, համագործակցություն հայ և արտերկրյա արտադրողների հետ: «Սանֆուդի»

արտադրանքն արտահանվում է Վրաստան, Ռուսաստան և ԱՄՆ:

Բրիտանական ընկերության ուսումնասիրությունների արդյունքում «Սանֆուդ» արժանացել է միջազգային ISO:22000 ստանդարտի հավաստագրի:

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՄՆՈՒՆԴ

Հայտնի է, որ զարգացած երկրներում բնակչության, մասնավորապես՝ երիտասարդության, 60-70 տոկոսն օգտվում է հանրային սննդի կետերից: Ցավոք, այս միտումն արդեն նկատելի է նաև մեր երկրում:

Հանրային սննդի ծառայություններից օգտվում են հանդիսությունների սրահները (90 տոկոս), սգո սրահները (70 տոկոս), ուսանողությունը (80 տոկոս):

Նշված դաշտը կարգավորվում է «Սպառողների իրավունքների պաշտպանության մասին» և «Համապատասխանության հավաստման մասին» ՀՀ օրենքներով, ինչպես նաև նորմատիվ մի շարք փաստաթղթերով (ՀՍ 189-2000): Ցավոք, շատ կազմակերպություններ անտեսում են այս պահանջները: «Առևտրի և ծառայությունների մասին» ՀՀ օրենքի Հոդված 12-ի Կետ 6-ը պահանջում է հանրային սննդի աշխատակիցներից (հրուշակագործ, մատուցող, խոհարար, բարմեն, բուֆետապան, սրահի վարիչ) պարտադիր ունենալ մասնագիտական կրթություն և լինել վերաորակավորված:

Մեր ուսումնասիրությունների ընթացքում պարզվել է, որ ոչ բոլոր աշխատակիցներն են ժամանակին անցնում բուժզննում, ոչ բոլորն ունեն մասնագիտական որակավորում, ձեռք բերված ոչ բոլոր մթերքներն ունեն համապատասխանությունը հավաստող փաստաթղթեր, ոչ բոլոր օբյեկտներն են ապահովված անհրաժեշտ առևտրատեխնոլոգիական սարքավորումներով:

Հիշյալ թերություններով են աշխատում «Մարաշի հրաշք», «Տի Էմ Էս բուրգեր», «Երևանյան լճի շաուրմա» ընկերությունները, «Զովունի» և «Եվրոպա» ռեստորանները, Մալաթիա տոնավաճառի դիմաց գործող FAMILY FAST FOOD խորտկարանը (սա, ի դեպ, աշխատում է առանց ՀԴՄ ապարատի), ԱԶ Կամո Ադամյան «Խորտկարանը», ԱԶ Գոհար Թորոյան «Խորտկարանը», «Կրիստալ» բարկարակեն, Բաշ Ապարան ընկերության «Ապարան» բուֆետը, «Բալենի Ա.Կ.» խոհարարական խանութը, «Նոր թոնրատուն» և «Հացատուն» խորտկարանները:

Մոնիթորինգային աշխատանքները շարունակվում են: Դրանց կարող են մասնակցել նաև սպառողները՝ կապ հաստատելով 010 24 92 04 հեռախոսահամարով:

ԹՈՉՆԱՄՍԻ ԵՎ ԶՎԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ուրախությամբ փաստում ենք, որ աստի-ճանաբար ավելանում են տեղական որակյալ թռչնամսի ծավալները՝ կազմելով իրացվող տեսականու 50-60 տոկոսը: Սակայն դեռևս կան հարցեր, որոնք պարզաբանման կարիք ունեն: Խոսքը մասնավորապես թռչնակերի բաղադրության մասին է (կայունացուցիչներ, հորմոններ, վիտամիններ, եթե, իհարկե, օգտագործվել են):

Ցավոք, այս եռամսյակ ձու արտադրողները, օգտվելով ամենաթողությունից և պետական հսկողության բացակայությունից, սպառողներին փաստի առաջ կանգնեցրին՝ ստեղծելով արհեստական ճգնաժամ և ունենալով գերշահույթ: Անմիջապես Զատիկի տոնից առաջ մոտ 10 օր մայրաքաղաքի խանութներից իսպառ բացակայեցին հավկիթները, ապա վաճառքը վերականգնվեց արդեն մի քանի անգամ թանկ գնով՝ 150-250 դրամ: Հավկիթի գինը հետագայում, իհարկե, իջավ, բայց, մինչույն է, շարունակեց մնալ համարյա կրկնակի թանկ, քան կար մինչև արհեստականորեն ստեղծված դեֆիցիտը: Մեզ հայտնի

է, որ այդ նույն օրերին Վրաստանում իրացվել է Հայաստանից ներկրված ձու:

Հ. Գ. Այսօր, երբ եղանակն արդեն տաքացել է, դարձյալ խնդիր է դարձել փողոցային առևտուրը: Ամեն քայլափոխի, այն էլ հիմա, համաճարակի՝ օր-օրի ավելացող թվերի ֆոնին, գրեթե բոլոր մարդաշատ վայրերում, կազմակերպվում է հացի, ձկան, բանջարեղենի ու այլ մթերքների վաճառք հենց փողոցում:

ՄՊԱՍԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈԼՈՐՏ

ԷՅ-Ի-ՋԻ ՍԵՐՎԻՍ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Էյ-Ի-Ջի-Սերվիսը» ՀՀ ողջ տարածքում ունի 15 տարածքային և իրենց կազմում 36 տեղամասային ծառայություն, որոնք սպասարկում են ավելի քան 700 հազար բնակիչ-բաժանորդի և մոտ 6000 բաժանորդ-կազմակերպություն: Յուրաքանչյուր ամիս հանրապետության տարածքում իրականացվում է ավելի քան 100 հազար բաժանորդի ներտնային գազասպասարկման համակարգերի տեխնիկական սպասարկում:

Գազ սպառող բաժանորդների ներտնային համակարգերի տեխնիկական սպասարկման ծառայությունների մատուցում, գազօգտագործող սարքավորումների կարգաբերում և վերանորոգում, արտահոսքի վերացում, ծխաօդատար համակարգի զննում, փականների քսայուղում, ձայնաազդանշանային անվտանգության համակարգի թեստավորում և այլն: Սրանք են «Էյ-Ի-Ջի-Սերվիս» ընկերության նպատակն ու առաքելությունը (մանրամասն՝ էջ 16):

ՎԵՐԴԵ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԵՐԴԵ ընկերությունն օգտագործում է շրջակա միջավայրը չաղտոտող, անվնաս նյութեր և համագործակցում իտալական ու գերմանական FIRBIMATIC, Miele, PONY, Seitz, Kreussler, BUFA և այլ ընկերությունների հետ՝ իրականացնելով քիմիական և բնական մաքրում:

Այստեղ հնարավոր է հագուստն անջրաթափանց դարձնել, ինչն օգնում է պաշտպանվել ջրից ու ձյունից, հետևաբար լավ է դիմակայում կեղտաբծերին ու լաքաներին: Գործընթացն իրականացվում է Seitz գերմանական ընկերության նյութերով:

Վարագույրների մաքրման դեպքում ՎԵՐԴԵ-ի աշխատակիցները կօգնեն հանել վարագույրները, իսկ դրանք մաքրելուց, արդուկելուց և փաթեթավորված տեղափոխելուց հետո անհրաժեշտության դեպքում նաև կկախեն:

Գորգերի մաքրումը նույնպես խորհուրդ է տրվում վստահել ՎԵՐԴԵ մաքրման սրահին: Եթե գորգը շատ հին է և հատուկ արժեք ունի, ապա սրահի փորձագետները կմաքրեն այն Green Earth տեխնոլոգիայով, ինչի արդյունքում գորգը չի վնասվի և լիովին կպահպանի իր գույնն ու որակը:

ՎԵՐԴԵ սրահում նրբորեն ու խնամքով մաքրվում են նաև հարսանյաց և երեկոյան զգեստները: Այս դեպքում օգտագործվող հատուկ նյութերը չեն վնասում զգեստը՝ պահպանելով զարդարանքն ու գործվածքները:

Սրահն իրականացնում է այնպիսի թավշյա, կաշվե ու մորթե իրերի մաքրում, ինչպիսիք են վերարկուները, բաճկոնները, կոստյումները, ժիլետները, տաբատները, ձեռնոցները և այլն:

ՎԵՐԴԵ մաքրման սրահն իրականացնում է կաշվե հագուստի և իրերի ներկում: Գունապնակն ընդգրկում է 1000-ից ավելի գույներ, ինչը թույլ է տալիս ինչպես լիովին փոփոխել կաշվի գույնը, այնպես էլ այն դարձնել մեկ երանգով բաց կամ մուգ:

www.verde.am կայքում ներկայացված են բոլոր ծառայությունների գնացուցակը և մանրամասն նկարագրումը:

ՎԵՐԴԵ սրահն իրականացնում է նաև առաքում: Հագուստը պատվիրատուի նախընտրությամբ փաթեթավորվում է ծալած կամ հատուկ կախիչներով:

ՎԻ-ԷԼ-ՎԻ ՍԵՆԹՐ ԷԼԵԿՏՐԱՏԵԽՆԻԿԱՅԻ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐԻ ՑԱՆՑ

Կենցաղային էլեկտրասարքավորումներ ներկրող ՎԻ-ԷԼ-ՎԻ ՍԵՆԹՐ ընկերության բոլոր խանութները հագեցած են ամենաորակյալ, նորագույն սարքավորումներով, բազմազան ապրանքանիշերով: Իրենց ապրանքանիշերը ներկայացնելու բացառիկ հնարավորությունը ՎԻ-ԷԼ-ՎԻ ՍԵՆԹՐ-ին են վստահել աշխարհահռչակ ՀԱՅՍԵՆՍ, ՍՈՆԻ, ԴԵԼՈՆԳԻ, ՍԱՄՍՈՆԻԳ և այլ խոշոր ընկերություններ: Ընկերությունը հանդես է գալիս նաև ՎԻԿԱՍ սեփական ապրանքանիշով:

Վաճառասրահներ գործում են նաև մարզերում, ինչի արդյունքում Գյումրիում, Արևմտյանում, Էջմիածնում, Հրազդանում, Արցա-

խում, Սևանում և այլուր սպառողը կարողանում է ձեռք բերել որակյալ տեխնիկա:

Գնումներ կարելի է կատարել նաև առցանց թե՛ ապառիկ, թե՛ կանխիկ վճարումով և ստանալ հնարավորություն մասնակցելու A դասի Mercedes Benz ավտոմեքենայի խաղարկությանը:

Անհատական մոտեցում յուրաքանչյուր հաճախորդին, կուտակային քարտեր և զեղչային ճկուն համակարգ, ավտոմեքենայի խաղարկություն, անվտանգ առաքում. ահա այն ամենը, ինչ ունի սպառողը ՎԻ-ԷԼ-ՎԻ ՍԵՆԹՐ-ի շնորհիվ:

ԷԼԲԱՏ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայ-գերմանական «Էլբատ» ընկերությունն արտադրում է կապարաթթվային կուտակչային մարտկոցներ տարբեր ավտոմեքենաների համար: Ընկերության մարտկոցներն ունեն երաշխիքային և հետերաշխիքային սպասարկում:

- «Էլբատի» ծառայությունները ներառում են.
- տեխնիկական աջակցություն,
- վերջնական նախագծերի կառավարման ծառայություններ,
- վերանորոգում արտակարգ իրավիճակներում,
- վերլուծություն տեղում և համակարգի հզորության փորձարկում:

«Էլբատ» ընկերությունը, հիմնվելով իր փորձի և շուկայի պահանջարկը ճիշտ գնահատելու կարողության վրա, ընդլայնել է իր արտադրանքը՝ առաջարկելով գերհզոր և անխափան էլեկտրական սնուցման ծառայություն և հուսալի սնուցման համակարգ: Ընկերության մասնագետները տեղադրում են առցանց UPS DC/AC կայաններ, այն է՝ ռեզերվային սնուցման արտաքին համակարգ, վաճառում և տեղադրում են UPS համակարգերի լայն տեսականի, ինչպես նաև Valve կարգա-

վորվող առաջատար և արդյունավետ մարտկոցները (VRLA):

2011 թ. «Էլբատ» ընկերությունը Quality Austria ավստրիական կազմակերպության կողմից արժանացել է Որակի կառավարման համակարգի ISO 9001:2008 միջազգային սերտիֆիկատի:

Գործում է նաև ընկերության առցանց խանութը: Անհրաժեշտ է այցելել ընկերության կայքէջ www.elbat.am առցանց խանութ բաժինը, ընտրել մեքենային համապատասխան մարտկոցը, լրացնել անհրաժեշտ տեղեկատվությունը և սպասել մասնագետների արձագանքին:

ԱՇՏԱՐԱԿ-ԿԱԹ ԱՊՐԱՆՔԱՆԻՇ

«Պարզև» ընկերության «Աշտարակ-Կաթ» ապրանքանիշը Հայաստանում որակյալ կաթնամթերք և պաղպաղակ արտադրող ընկերությունների շարքում առաջատարներից է: Ընկերությունը կաթը մթերում է Հայաստանի հեռավոր մարզերի՝ 2000 մ և ավելի բարձրության ալպիական մարգագետիններից՝ արդյունքում ունենալով կայուն և բարձր որակով արտադրատեսականի:

Սպառողին բարձրակարգ կաթնամթերքով և պաղպաղակով ապահովելու նպատակով «Աշտարակ-Կաթը» 2019-ին նախաձեռնել է պաղպաղակի նոր արտադրամասի կառուցումը, որի ամբողջ ընթացքը վերահսկվել է համաշխարհային ճանաչում ունեցող մասնագետների և ինժեներների կողմից: Տեղադրված սարքավորումները, արտադրամասը, օժանդակ ենթակառուցվածքները համապատասխանում են աշխարհում ներկայում գործող՝ սննդամթերքի ամենաբարձր որակի ստանդարտներին, ինչպիսիք են ISO 9000 սերիայի, GFS և այլ միջազգային ստանդարտները:

«Աշտարակ-Կաթի» արտադրանքը բարձր և արժանի գնահատական է ստանում ոչ միայն ՀՀ-ում, այլև որակի չափանիշեր սահմանող օտարերկրյա հեղինակավոր կազմակերպությունների կողմից:

Սոցիալացումների և փորձագիտական գնահատման արդյունքում այս ապրանքանիշն արժանացել է «Որակյալ կաթնամթերք արտադրող տարվա ընկերություն» անվանակոչմանը:

«Աշտարակ-Կաթի» դերը բարձր է գնահատվում նաև բանակաշինության գործում, որտեղ ակտիվ մասնակցություն է ունեցել ինժեներական և այլ աշխատանքներին, ինչի համար ՊԲ-ի և ՊՆ-ի կողմից երեք տարի անընդմեջ արժանացել է տարբեր պատվոգրերի և շնորհակալագրերի:

Ամռան մոտենալու հետ սկսվում է պաղպաղակի եղանակը: «Աշտարակ-Կաթ» ապ-

րանքանիշն առաջարկում է առանց կոնսերվանտների պաղպաղակ:

Այս տարի «Աշտարակ-Կաթը» որոշեց իր սպառողին մատուցել անակնկալներ: Օգտվելով մեր պաղպաղակներից՝ դուք ոչ միայն կգովանաք շոգ եղանակին, այլև հնարավորություն կունենաք շահելու բազմաթիվ նվերներ՝ Kia Rio մականիշի մեքենա, հեռախոս, հեծանիվ, ինքնագլոր, գնդակ, տիկնիկ:

Մեր հոգատարության, ջանասիրության և աշխատասիրության շնորհիվ կարողանում ենք բավարարել ամենաքմահաճ հաճախորդին:

ՇՄՈՒԼ ԳԱԶ՝ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐ ՀԱՐԵՎԱՆ

**Շմուլ գազի նենգ հատկությունները վաղուց են հայտնի:
Հատկապես ձմռան ամիսներին, երբ շատերը տները տաքացնում են
տարբեր տիպի վառարաններով, շմուլ գազից թունավորումների
հավանականությունը կտրուկ մեծանում է: Դժբախտության մեղավորը
տարբեր անուններ ունի՝ ածխածնի օքսիդ, ածխածնի մոնօքսիդ, շմուլ գազ:**

Որտե՞ղ է առաջանում շմուլ գազը

Ծխատար կամ օդատար ուղիներն ամբողջությամբ կամ մասնակի փակելու հետևանքով գազի այրման արգասիքները, հիմնականում շմուլ գազը, բնականոն չեն արտանետվում մթնոլորտ, այլ ներթափանցում են կամ կուտակվում սենքերում: Մարդիկ չեն նկատում դրա ներթափանցումը, քանի որ շմուլ գազը ոչ հոտ ունի, ոչ էլ գույն: Առաջին հերթին այն ազդում է մարդու կենտրոնական նյարդային համակարգի վրա, և թունավորվողն ի վիճակի չի լինում հասկանալու, թե ինչ է իր հետ կատարվում:

Շմուլ գազը գործնականում առաջանում է այրման բոլոր տեսակների դեպքում, էլեկտրակայաններում և ջերմակայաններում վառելիքի այրման, խարույկի այրման, գազի սալիկի և ջրատաքացուցիչի աշխատանքի, ավտոմեքենայի շահագործման ժամանակ, ծխելուց և այլն:

Ազդեցությունն օրգանիզմի վրա

Ինչպե՞ս է շմուլ գազն ազդում օրգանիզմի վրա: Մտնելով թոքերը և այնտեղից էլ արյան պլազմայի մեջ՝ CO-ն թափանցում է երիտրոցիտների մեջ և այնտեղ փոխազդեցության մեջ մտնում հեմոգլոբինի սպիտակուցի հետ, որը թոքերից հյուսվածքների թթվածին մատակարարողն է: Հեմոգլոբինի յուրաքանչյուր մոլեկուլը պարունակում է չորս հեմոպորֆիրային օղակ, որոնց կենտրոնում գտնվում է երկաթի ատոմը, որն ի վիճակի է թթվածնի մոլեկուլը հետադարձ միացնել՝ առաջացնելով, այսպես կոչված, օքսիհեմոգլոբին: Հատկապես երկաթի ատոմին է «նշան բռնում» շմուլ գազը՝ առաջացնելով կոմպլեքս միացություններ (կարբօքսիհեմոգլոբին), որն ընդունակ չէ տեղափոխելու թթվածինը:

Շմուլ գազն ունի արտահայտված առավելություն թթվածնի հանդեպ, այն շատ արագ ռեակցիայի մեջ է մտնում հե-

ԱՌԱՎԵԼԱԳՈՒՅՆ ԶԳՈՆՈՒԹՅՈՒՆ

մոզլորբիկի հետ և առաջացնում ավելի ամուր միացություն, քան օքսիհեմոգլոբինը: Բացի դրանից՝ կարբօքսիհեմոգլոբինի տարաբաժանումն արյան մեջ շատ դանդաղ է ընթանում, և այն աստիճանաբար է կուտակվում: Այդ պատճառով կարբօքսիհեմոգլոբինի կոնցենտրացիան արյան մեջ կարող է աճել մինչև վտանգավոր աստիճանի՝ ածխածնի օքսիդի ոչ մեծ բաղադրություն, ընդամենը 0,07 ունեցող օդը երկար ժամանակ շնչելով: Արյունը կորցնում է թթվածինը հյուսվածքներին տեղափոխելու ունակությունը, ի հայտ են գալիս սուր թթվածնային անբավարարվածության ախտանիշներ:

Կարբօքսիհեմոգլոբինի 2-10 տոկոս կոնցենտրացիայի ժամանակ ակնհայտ նշաններ չեն դիտվում, բայց այդ դեպքում մարդիկ հաճախ բողոքում են գլխացավերից, շուտ հոգնելուց, ախորժակի նվազումից, գրգռվածությունից, վատ քնից, սրտի շրջանում ցավերից, հիշողության և ուշադրության թուլացումից:

Ինչքան երկար է օրգանիզմը գտնվում հյուսվածքների թթվածնային քաղցի պայմաններում, այնքան ծանր են դրա հետևանքները, հատկապես սրտամկանների և գլխուղեղի համար: Այդ պատճառով ծանր թունավորման անմիջական ախտանիշների բուժումը դեռ չի նշանակում լրիվ առողջացում: Հաճախ պատահում է գլխուղեղի կեղևի նեյրոնների քայքայում, 10 թունավորման դեպքերից 7-ում 3 ամսվա ընթացքում կարող են հայտնվել հոգեկան խանգարումներ, հիշողության կորուստ, անձնային փոփոխություններ:

Թունավորման ակնառու հատկանիշները հայտնվում են, երբ արյան մեջ կարբօքսիհեմոգլոբինի բաղադրությունը՝ համեմատած հեմոգլոբինի ընդհանուր բաղադրության հետ, գերազանցում է 20 տոկոսը: 30 տոկոսի ժամանակ ի հայտ են գալիս գլխապտույտ, ուռքերում թուլություն, տեսողության թուլացում: 40-50 տոկոսի ժամանակ՝ գիտակցության մթազնում, 60-70 տոկոսը բերում է մահացության: Ինչքան շատ է շմուլ գազի կոնցենտրացիան օդում, այնքան արագ է կարբօքսիհեմոգլոբինի վտանգավոր համակցությունը հասնում արյանը: Օրինակ՝ 0,1 տոկոս շմուլ գազ պարունակող օդը, կարբօքսիհեմոգլոբինի 40-տոկոսանոց մակարդակին հասցնում է մոտ երեք ժամվա ընթացքում, եթե մարդը գտնվում է հանգիստ վիճակում: Իսկ եթե նա զբաղված է ծանր աշխատանքով, թոքերն ակտիվ օդափոխվում են, և կարբօքսիհեմոգլոբինի առաջացումն ընթանում է ավելի արագ:

Ածխածնի մոնօքսիդի թունավորման հիմնական ախտանիշները

Չանգվածային թունավորումների հիմնական պատճառը գազի տեխնիկայի հետ ոչ պատշաճ վարվելակերպն է և թունավորման ախտանիշները ժամանակին ճանաչելու անկարողությունը: Ի վերջո, նրանք հեշտությամբ շփոթվում են սննդային թունավորումների կամ նույնիսկ գրիպի հետ:

Հիմնական ախտանիշներն են.

- գլխացավը,
- հոգնածությունը,
- հևոցը,
- չոր հազը,
- սրտխառնոցը:

Ավելի լուրջ ախտանիշներն են.

- հավասարակշռության կորուստը,
- տեսողության կորուստը,
- հիշողության խանգարումը կամ գիտակցության կորուստը,

Եվ այս ամենը կարող է տեղի ունենալ նույնիսկ երկու ժամվա ընթացքում:

Ինչպես օգնել CO-ով թունավորվածին

• Ածխածնի մոնօքսիդի թունավորման առաջին կասկածանքով պետք է շտապօգնություն կանչել: Չկա հակաթույն, որը չեզոքացնում է CO-ի գործողությունը: Բժշկական օգնության ողջ իմաստը մնացած աշխատող հեմոգլոբինն առավելագույն չափով թթվածնով հագեցնելն է:

• Մինչև շտապօգնության ժամանումը, անհրաժեշտ է տուժածին հնարավորություն տալ լիարժեք շնչելու, հեռացնել նեղ հագուստը, դուրս բերել մաքուր օդի: Եթե նա գիտակից է և կարողանում է կուլ տալ, հարկավոր է նրան սուրճ կամ թեյ տալ: Կոֆեինը խթանում է ուղեղում գտնվող շնչառական կենտրոնը:

• Տուժածին անպայման պետք է ծածկել վերմակով կամ տաք հագուստով. ածխածնի մոնօքսիդի թունավորման դեպքում ջերմակարգավորումը խախտվում է, և հնարավոր է՝ առաջանա գերսառեցում, նույնիսկ եթե ջերմաստիճանը հարմար է առողջ մարդկանց համար:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Բոլոր այս միջոցները կօգնեն միայն CO-ի թույլ թունավորման դեպքում: Ածխածնի մոնօքսիդը շատ ուժեղ թույն է, և ուժեղ թունավորման դեպքում բժշկությունը, ավաղ, անգոր է:

Այսպիսով, ինչ պետք է անել խուսափելու համար շմուլ գազի թունավորումից: Առաջին հերթին գազասարքերը շահագործելու ընթացքում պետք է պահպանել անվտանգության տեխնիկայի տարրական կանոնները, հաճախ օգափոխել գազասարքերի տեղադրման սենքերը: Սակայն հարց է առաջանում, թե ինչպե՞ս ապահովել շմուլ գազի քանակության մշտական հսկողությունը: Շմուլ գազից, թե մեթանից բնակիչների փրկությունը գազասպառման ձայնաազդանշանային համակարգն է:

Այդ պատճառով անհրաժեշտ է ձայնաազդանշանային սարքը միշտ միացրած պահել հոսանքին, հատկապես որ վերջինիս էլեկտրաէներգիայի ծախսը չնչին է (տարեկան կազմում է 500 դրամ):

Տարածաշրջանում Հայաստանի Հանրապետությունը միակ պետությունն է, որտեղ բոլոր գազասպառող բաժանորդների բնակարաններն ապահովված են գազապառման ձայնաազդանշանային համակարգերով: Բազմաթիվ դեպքեր են եղել, երբ ձայնաազդանշանային սարքի գործարկման արդյունքում կանխվել են շմուլ գազից թունավորման կամ բնական գազից օգտվելու հետ կապված այլ դժբախտ պատահարներ:

Թունավորման դեպքերը հիմնականում գրանցվում են ծխատարի անսարքության և/կամ խցանման, գազի վառարանի և ջրատաքացուցիչի անսարքության, ինչպես նաև անվտանգության սարքի անջատված լինելու կամ բացակայության պատճառով:

Եթե հայտնաբերվել է արտահոսք, անմիջապես պետք է լքել տվյալ գոտին:

**ՏԱՐԻԱԿԱՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԵՎ ՀՐԴԵՀԱՅԻՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ
ԿԱՐՈՂ ԵՆ ՓՐԿԵԼ ԶԵՐ ԿՅԱՆՔԸ:
ՄԻ՛ ԱՆՏԵՍԵՔ ԴԱ:**

ՊԱՀՊԱՆԵ՛Ք ԶԵՐ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԿՅԱՆՔԸ:

**ԵՎ ՀԻՇԵ՛Ք
ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻՆ ԴԻՄԵԼԸ
ԿՕԳՆԻ ՃԻՇՏ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ
ՀԱՅՏՆԱԲԵՐԵԼ ԽՆԴԻՐԸ,
ԼՈՒԾԵԼ ԵՎ ՀԱՂԹԱՀԱՐԵԼ ԱՅՆ:**

Սպառողների ազգային ասոցիացիան ցավով
տեղեկացնում է, որ կյանքից հեռացել է
մեզ հետ երկար տարիներ համագործակցած
ու սպառողների շահերի պաշտպանության ոլորտում
մի շարք հաջողություններ գրանցած,
Հայաստանի սպառողների ազգային ակադեմիա
Իրավաբանական անձանց միության
պատվավոր անդամ, գյուղատնտեսության
նախկին նախարար Սերգո Կարապետյանը:

ՍԵՐԳՈ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

Սերգո Կարապետյանը (1948-2021)

ստացել է գյուղատնտեսական կրթություն, տարբեր
տարիների աշխատել է որպես որակի հսկիչ,
հերթափոխային քիմիկոս, ավագ ապրանքագետ
առաքման գծով, տեխնիկայի անվտանգության
գծով ինժեներ, գործարանի գլխավոր էներգետիկ,
Արտաշատի պահածոների «Սովխոզ» գործարանի
գլխավոր ինժեներ, գլխավոր տնօրեն,
Ազատի լիասիստեմ ֆորելային տնտեսության
տնօրեն, Արտաշատի պահածոների գործարան
ԲԲԸ նախագահ, գլխավոր տնօրեն:

2010-2016 թթ. ՀՀ նախագահի հրամանագրով
նշանակվել և վերանշանակվել է
ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի պաշտոնում:

ՔԻՄՍԱՔՐՈՒՄ

Քիմաքսքրման առավելություններն ակնհայտ են և անհերքելի: Հագուստն ու տան իրերը մասնագետներին վստահելը և երաշխավորված արդյունք ստանալը գայթակղիչ հեռանկար է: Բայց կան հարցեր, որոնք անշուշտ հետաքրքրում են այս ծառայություններից օգտվողներին: Օրինակ՝ կենցաղային քիմիական նյութերը պարունակո՞ւմ են արդյոք առողջության համար վտանգավոր տարրեր՝ քլորի միացություններ, նավթային թորվածքներ, ֆենոլ և այլն, կամ նման նյութերը կարո՞ղ են զգալի վնաս հասցնել շրջակա միջավայրին:

Գաղտնիք չէ, որ քլորի միացություններ պարունակող ապրանքներից կարող են սկսվել ասթմայի նոպա, կամ առաջ գալ սրտանոթային համակարգի խնդիրներ: Ամոնիակի մեծ չափաբաժինը, որն օգտագործվում է հյուսվածքներից բծերը հեռացնելու համար, հանգեցնում է շնչուղիների բորբոքումների և գլխացավերի: Թունավոր ֆենոլը և դրա ածանցյալները, որոնք հաճախ օգտագործվում են ախտահանման համար, առաջացնում են շնչառության դժվարություններ, ընդհանուր թուլություն և նյարդային համակարգի խանգարումներ: Հետևաբար մաքրող ընկերություն ընտրելիս՝ նախապատվությունը պետք է տրվի լուրջ հեղինակություն ունեցող վստահելի ընկերություններին: Միայն պրո-

ֆեսիոնալները կկարողանան ճիշտ ընտրել չոր մաքրող միջոցը և ճիշտ հաշվարկել դրա չափաբաժինը:

Ի գիտություն

1. Մաքրող ընկերության սարքավորումները մշտապես սերտիֆիկացվում են համապատասխան մարմինների կողմից: Բոլոր մաքրող և չոր մաքրող միջոցները պարբերաբար ստուգվում են:

2. Եթե մաքրող քիմիական նյութերը թունավոր լինեին, ապա դրանցով աշխատող մասնագետները ստիպված պիտի լինեին աշխատանքը կատարել հատուկ պաշտպանիչ արտահագուստներով և դիմակով:

3. Նման ծառայություններից օգտվելիս՝ կարելի է տեղեկություններ հավաքել օգտագործվող նյութերի կազմի, բաղադրության կամ օգտագործման եղանակների ու ցուցումների մասին:

4. Եթե տնային պայմաններում մաքրող միջոցի ընտրությունը հիմնականում ճաշակի ու գնի հարց է, ապա մասնագիտացած սրահներում օգտագործվում են միայն պրոֆեսիոնալ և բազմաթիվ փորձարկումներ անցած նյութեր ու սարքավորումներ:

5. Ուրտում կարևորվում է նաև մասնագիտական ու սպասարկման որակի միջև մրցակցության գործոնը, ինչից շահում է միայն սպառողը:

ԺՈՊԵՊՆԻ ՆԱՍՊՈՒՄԵ

Պոլիմերային ապրանքները, ինչ խոսք, լավ իմաստով գլխիվայր շուռ են տվել մարդկության կենցաղը առավել հեշտացնելով այն ու կրճատելով դրա վրա ծախսվող ժամանակը: Բայց, ինչպես հաճախ է պատահում, առաջընթացի հակառակ կողմում խնդիրներ են, որոնք ծառացել են ամբողջ աշխարհի առաջ:

Ի՞նչ անել, ինչպե՞ս պաշտպանել ու պահպանել մեզ կյանք տվող բնությունը:

Որտեղի՞ց սկսել

Պատասխանը մեկն է՝ կրթությունից: Արդեն մանկապարտեզում երեխան պիտի հասկանա՝ ինչ են թափոնների հեռացումը, վերամշակումը, և գիտակցի դրանց կարևորությունը: Այս նպատակով կրթական հաստատություններին միացել են նաև սոցիալականները, ինչի արդյունքում մեծանում է հասարակության իրազեկվածության մակարդակը:

Երկրորդ կյանք պլաստիկին

Օր-օրի ավելացող ծավալներին զուգահեռ մշտական քննարկման խնդիր է պլաստմասսայե իրերը վերամշակելը կամ, ինչպես սովորաբար ասվում է, դրանց երկրորդ կյանք տալը: Այսօր գրեթե բոլոր խոշոր ընկերություններն ունեն իրենց ռազմավարությունը՝ ուղղված պլաստիկ թափոնների կրճատմանը և տնտեսության զարգացմանը: Խնդիրը դյուրիններից չէ, քանի որ այս նյութն աչքի է ընկնում տեսակների հսկայական բազմազանությամբ: Գիտությունն ու գիտնականները, ասում են, իհարկե, իրենց հեղինակավոր խոսքը, բայց բոլոր գյուտերն անօգուտ են առանց մոլորակի բնակչության: Չէ՞ որ վերամշակելուց առաջ դեռ պետք է հավաքել, լվանալ ու տեսակավորել այդ թափոններն ամբողջ աշխարհում: Իսկ սա մշանակում է, որ.

- սրանց մի մասը մինչև վերամշակվելը պիտի լվացվի ու տաքացվի նոր ձև տալու համար,

- կան տեսակներ, որոնց վերամշակման համար անհրաժեշտ են հատուկ ռեակտորներ և քիմիական նյութեր, որոնք շատ ավելի վնասակար են, քան բուն պլաստմասսան,

- վերամշակման ենթակա պլաստիկ իրերից նախապես պետք է հեռացվեն պիտակները, այլ նյութերից պատրաստված դետալները՝ կափարիչներ, պտուտակներ, նաև սոսինձը, սննդի մնացորդները և այլն:

Թափոնների տեսակավորում

Տեսակավորումը պլաստիկ և այլ թափոնների վերամշակման առաջին քայլն է: Սա կարևոր գործընթաց է, որը որոշում է հետագա գործողությունների արդյունավետությունը, քանի որ յուրաքանչյուր տեսակի նյութ ունի վերամշակման իր մեթոդները: Այդուհանդերձ, վստահեցնում ենք, որ այս հարցի լուծումը կախված է յուրաքանչյուրիցս: Մեր շրջակայքում՝ տանը, ամառանոցում կամ աշխատավայրում, առանձնացնում ենք մի քանի մեծ տարա թղթի, պլաստիկի, ապակու, հագուստի և այլնի համար: Արդյունքը նկատելի է դառնում միանգամից, այն է՝ ավելի մաքուր օվկիանոսներ և ավելի փոքր աղբավայրեր, սրան գումարած կատարած գործի կարևորության ու պատասխանատվության գիտակցումը:

Բայց հաշվի առնենք, որ կան թափոններ, որոնց պատճառած վնասը երբեմն անչափելի է:

Մարտկոցների վերամշակում

Օգտագործված մարտկոցները, կուտակիչները, քսանյութերը և դրանց ֆիլտրերը պարունակում են մարդկանց և վայրի բնության համար վտանգավոր նյութեր: Հետևաբար դրանք պետք է առանձնացվեն կենցաղային թափոններից՝ բնական տարածքներում չհայտնվելու համար:

Վերամշակման արդյունքում առանձնացվում են արժեքավոր բաղադրիչները (վերամշակվող կաուչուկ, գունավոր մետաղներ և այլն), որոնք հետագայում պիտանի են այլ արտադրանքներ թողարկելիս: Օրինակ՝ 1 տոննա մարտկոցից կարելի է ստանալ 270 կգ մանգանի երկօքսիդ, 210 կգ երկաթ, 160 կգ ցինկ, 60 կգ գրաֆիտ:

Արդյունաբերական թափոնների վերամշակում

Արդյունաբերական թափոնները, որ ցանկացած արտադրության անխուսափելի արդյունք են, լուրջ սպառնալիք են շրջակա միջավայրի համար: Ամեն տարի աշխարհում գոյանում է մի քանի միլիարդ տոննա արդյունաբերական թափոն կամ երկրի բնակչության հաշվով տարեկան մինչև մեկ տոննա:

Արդյունաբերական թափոնները վերացնելու 3 եղանակ կա.

- թաղել հատուկ աղբանոցներում,
- այրել,
- վերամշակել:

Այրումը թափոնների հեռացման նվազագույն մախրատորելի տարբերակն է, որը պահանջում է վնասակար նյութերի արտամետումների խիստ վերահսկում և մոխիր պահելու լրացուցիչ տարածքներ: Այրվելիս թափոնների ծավալը կարող է կրճատվել մոտ 10 անգամ, իսկ թողարկված էներգիան՝ օգտագործվել ջեռուցման կամ էլեկտրա-

էներգիա արտադրելու համար: Չնայած հեռացման այս մեթոդի թերություններին, այն լայնորեն կիրառվում է զարգացած երկրներում:

Արդյունաբերական թափոնների վերամշակումը թույլ է տալիս.

- մեծացնել ձեռնարկության շահութաբերությունը և խնայել թափոնների հեռացման համար ծախսերը,
- մաքուր պահել շրջակա միջավայրը, ստորերկրյա ջրերն ու օդը,
- նվազեցնել անտառահատումների ծավալը:

Վերամշակվող հումք

Ցանկացած առարկա ու նյութ, ինչպես կենդանի օրգանիզմները, ունեն իրենց կյանքի ցիկլը: Բայց հնարավոր է դրանց երկրորդ կյանք տալ՝ կազմակերպելով այդ նյութերի վերամշակումը:

Հումքի վերամշակման արդյունքում ոչ միայն պահպանում ենք մեր առողջությունն ու շրջակա միջավայրը, այլև խնայում ենք մի շարք արժեքավոր ռեսուրսներ: Երբեմն մի արտադրությունից ստացված թափոնները մյուսի համար ամենաթանկ հումքն են, հետևաբար վերամշակումը կարող է դառնալ եկամուտի լրացուցիչ աղբյուր: Նաև վերամշակման կազմակերպումը ստեղծում է նոր աշխատատեղեր, նպաստում այս ոլորտի մասնագետների և ամբողջ երկրի տնտեսական զարգացմանը:

Փաստ է, որ որքան բարձր է երկրի տնտեսական մակարդակը, այնքան ավելի շատ աղբ է այն վերամշակում: Ի դեպ, արտասահմանյան մի շարք երկրներ վերամշակում են ոչ միայն իրենց երկրի, այլև այլ երկրներից բերված թափոնները (հիմնականում մետաղական թափոններ):

Ի դեպ, աշխարհը հոգ է տանում ոչ միայն թափոնների մշակման, այլև դրանց առաջացումը կանխելու ուղղությամբ:

Իրականում

Արտադրված ամբողջ պլաստիկի ավելի քան 90 տոկոսը երբեք չի վերամշակվում: Այն հայտնվում է աղբանոցներում, աղբայրիչներում կամ պարզապես բաց բնության մեջ: Փաստենք, որ վերջին տարիներին հաղաղ օվկիանոսում ձևավորվել է պլաստմասսայե թափոնների մի իսկական կղզի, որը կշռում է շուրջ 20 միլիոն տոննա, և որի տարածքը երեք անգամ գերազանցում է Ֆրանսիայի տարածքը (ի դեպ, կղզին շարունակում է մեծանալ):

Հայաստանում

Հայ մասնագետները ևս այն կարծիքին են, որ պլաստիկի վերամշակումը հրատապ է ոչ միայն շրջակա միջավայրի պահպանության առումով, այլև պարունակում է առաջին չիրացված տնտեսական օգուտների ստացման էական ներուժ:

Այս խնդրի լուծմանը միտված առաջին քայլը թերևս պլաստիկի թափոնի տեսակավորումն է, ինչն առավել հեշտացնելու համար Երևանի գրեթե բոլոր վարչական շրջաններում սովորական կանաչ աղբամանների հարևանությամբ տեղադրվում են կապույտ և դեղին աղբամաններ՝ նախատեսված պլաստիկի և թղթի համար:

Տեսանելի ապագայում նախատեսվում է կազմակերպել մարտկոցների, սնդիկի, լամպերի վերամշակում, նաև աղբի վերամշակման ժամանակակից գործարանի ու եվրոպական չափանիշերին համապատասխան աղբավայրի կառուցում:

Չենք դադարում զարմանալ

Ո՞վ կմտածեր, որ սովորական պլաստմասսայե տարաները կարող են հույս դառնալ արվեստի հրաշալի ստեղծագործությունների: Արի ու տես, որ համաշխարհային ժամանակակից լավագույն դիզայներները, քանդակագործներն ու բոլոր

մրանք, ովքեր մտահոգված են այս ցավալի խնդրով, ամեն օր զարմացնում են արվեստի իրական գլուխգործոցներով: Օրինակ՝ պլաստիկե շշերից, կաջուն ժապավենից, սովորաբար ու ներկանյութերից կարելի է պատրաստել հարմարավետ մահճակալներ, ժանյակավոր ծաղկամաններ, ականջօղեր, վզնոցներ, կախազարդեր, կոճակներ, մատանիներ, տարատեսակ տուփեր, արկղեր ու զամբյուղներ, պայուսակներ, նրբագեղ ծաղիկներ, որոնք կարող են օգտագործվել և առանձին, և որպես այլ իրերին ամբողջական տեսք հաղորդող գեղեցիկ դետալներ, նաև մոմակալներ, սպասք, ծաղկաման, լուսամփոփ և այլն:

Վաղուց արդեն զարգացած երկրները պլաստիկե հույճից ստանում են մանրաթել, ճոպաններ, անգամ կահույք: Շատ ընկերություններ արտադրության ընթացքում օգտագործում են հատկապես օվկիանոսներից հավաքված պլաստիկե տարաները՝ մեկ անգամ ևս մարդկության ուշադրությունը հրավիրելով կարևորագույն էկոխնդրին:

ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐ

ԵՎ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԲՈԼՈՐ ՄԱՐԴՈՒ ԾԵՎՈՒՄ ԵՆ ԱԶԱՏ ԵՎ ՀԱՎԱՍԱՐ՝ ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՎՈՐԹՅԱՍԲ ԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐՈՎ

Մարդու իրավունքները յուրաքանչյուրիս անքակտելի սեփականությունն են՝ անկախ քաղաքացիությունից, սեռից, ազգային կամ էթնիկ ծագումից, ռասայից, դավանանքից, լեզվից կամ այլ առանձնահատկությունից: Դրանք ներառում են ինչպես հիմնարար իրավունքները, ներառյալ կյանքի իրավունքը, այնպես էլ այն իրավունքները, որոնք մեր կյանքն արժանապատիվ են դարձնում՝ սննդի, կրթության, աշխատանքի, առողջության և ազատության իրավունքներ և այլն:

Մարդու իրավունքների օրենսդրությունն ընդգրկում է նաև հատուկ նորմեր կանանց, երեխաների, հաշմանդամություն ունեցող անձանց, փոքրամասնությունների և այլ խոցելի խմբերի համար: Այս իրավունքները նախատեսված են պաշտպանելու այն մարդկանցից, որոնք կարող են վնասել, հետևաբար դրանք սահմանված են մարդկանց միջև խաղաղ գոյակցություն ապահովելու նպատակով:

Մարդու իրավունքները համընդհանուր են: Ոչ ոք չի կարող զրկվել իր իրավունքներից, բացառությամբ առանձին

դեպքերի, երբ, օրինակ, ազատության իրավունքը կարող է սահմանափակվել, եթե դատարանն անձին մեղավոր ճանաչի հանցագործության մեջ:

Մարդու իրավունքների միջազգային օրենսդրությունը սահմանում է, որ բոլոր պետությունները պարտավոր են հարգել ու պաշտպանել մարդու իրավունքները: Սա ենթադրում է, որ պետությունները պետք է զերծ մնան մարդու իրավունքների ոտնահարումներից, նաև դրական միջոցներ ձեռնարկեն՝ ապահովելու համար մարդու՝ հիմնարար իրավունքներից օգտվելը:

Մարդու հիմնարար իրավունքներն են.

- աշխատանքային արդար և բարենպաստ պայմանների իրավունքը,
- սոցիալական ապահովության իրավունքը,
- համարժեք կենսամակարդակի և ֆիզիկական և մտավոր առողջության առավելագույն հասանելի մակարդակի իրավունքը,
- կրթության իրավունքը,

- մշակութային կյանքին մասնակցելու և գիտական առաջընթացի արդյունքներից օգտվելու իրավունքը,
- ազատ տեղաշարժի իրավունքը,
- օրենքի առջև հավասարության, արդար և հրապարակային դատավարության, մտքի, խղճի և դավանանքի ազատության, կարծիքի արտահայտման ազատության իրավունքները և այլն:

Մարդու իրավունքների պաշտպանությունն արգելում է.

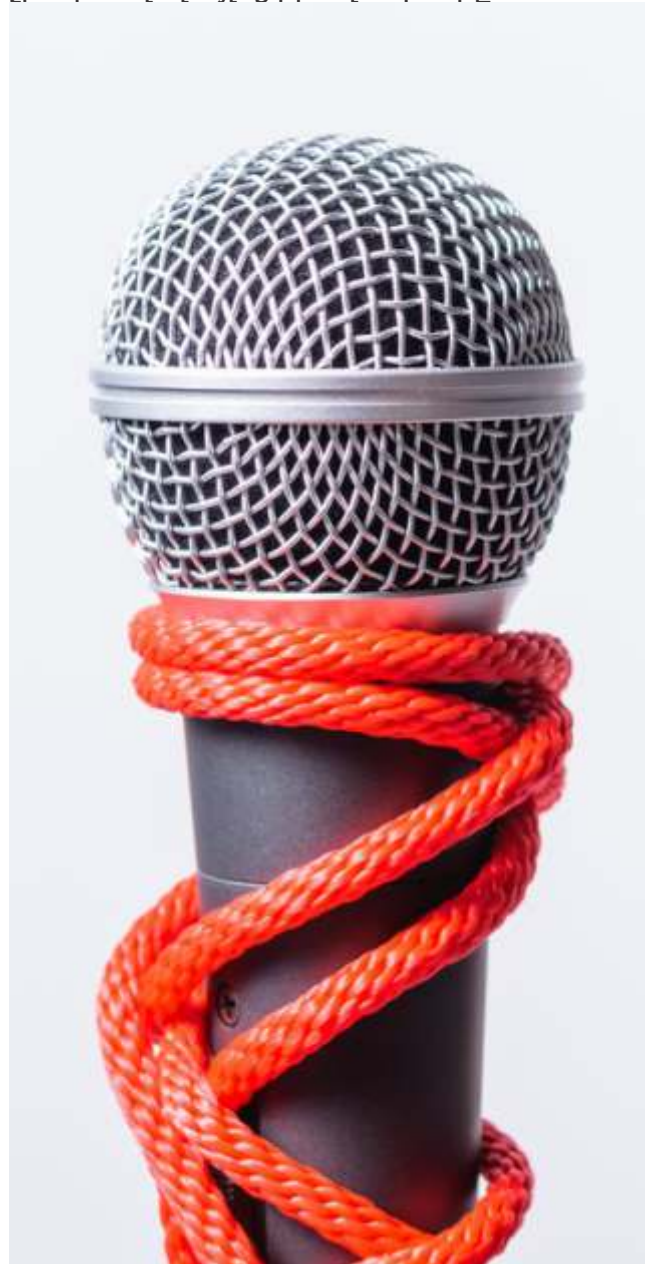
- կյանքից կամայական զրկելը,
- խոշտանգումները և դաժան, անմարդկային կամ նվաստացուցիչ վերաբերմունքը,
- ստրկությունը և հարկադիր աշխատանքը,
- կամայական ձերբակալումը,
- պատերազմի քարոզչությունը,
- ռասայական կամ կրոնական ատելության խոսքը:

Միևնույն ժամանակ մեզանից յուրաքանչյուրը, ունենալով սեփական իրավունքներ, պետք է հարգի այլոց իրավունքներն ու պայքարի դրանց համար: Եվ իմանալով սեփական իրավունքները, երբեք չի կարելի մոռանալ պարտավորությունների մասին: Սա նշանակում է, որ, օրինակ, եթե քաղաքացին իրավունք ունի աշխատելու

կամ իր երեխային կրթելու, ապա պետությունը պարտավոր է ստեղծել աշխատատեղեր կամ կազմակերպել դպրոցների համակարգ:

Ինչու է կարևոր սեփական իրավունքների իմացությունը

Պատասխանը հստակ է. առանց սեփական իրավունքների իմացության անհնար է լինել ազատ, ուժեղ և պատասխանատու քաղաքացի: Նրանց, ովքեր չգիտեն իրենց իրավունքները, հեշտ է խաբել, վիրավորել կամ մոլորեցնել: Հետևաբար երեխաներն անգամ պիտի վարժվեն ապրել ամրագրված օրենքներով՝ ոչ մի իրավիճակում չխախտելով այլոց իրավունքները:

ԻՇԱՌՎՈՒՅՏ ԴԵՂԱՏՈՒ

Melilotus officinalis (L.) Pall.

Հայկական փարանոսները - դաոնոսայ,
եղիսար, նշահամունք

Դեղաբույսի նկարագրությունը: Բակլազգիների կամ թիթեռնաձողկավորների ընտանիքին պատկանող, 50-150 սմ բարձրության, երկամյա խոտաբույս է: Տերևները բարդ եռմասնյա են, կոթունավոր: Ծաղկաբույլը ողկույզ է, ծաղկապսակը՝ դեղին, պտուղը 1-2 սերմ պարունակող ունդ է, սերմերը՝ ձվաձև, դեղնականաչավուն: Արմատը լավ զարգացած է, դեղնասպիտակավուն: Ծաղկում է հունիսից սեպտեմբեր, սերմերը հասունանում են հուլիսից ուշ աշուն: Բույսը չորակայուն է, ցրտադիմացկուն: Պտղակալում է կանոնավոր: Աճում է գրեթե բոլոր տեսակի հողերում, վատ է տանում միայն գերխոնավությունը: Բազմանում է սերմերով:

Քիմիական բաղադրությունը: Բույսի մեջ հայտնաբերված է գլիկոզիդ մելիլոտոզիդ, որը հումքի չորացման հետևանքով վերածվում է 0,4-0,9 տոկոս կումարինի, ինչով պայմանավորված է իշաովույտի դուրեկան հոտը: Վերգետնյա մասը պարունակում է նաև դիկումարին, կումարաթթու, մելիլոտին, մելիլոտոլ, մելիլոտաթթու, ցիմարին, վիտամիններ C, E, կարոտին, դաբաղանյութեր, խոլին, մինչև 17 տոկոս սպիտ, պուրինային ածանցյալներ, եթերայուղ, լորձ, խեժանյութ, ֆլավոնային գլիկոզիդ, սերմերը՝ մինչև 42 տոկոս ճարպայուղ:

Բուժական նշանակությունը: Բուժման նպատակով ծաղկման ընթացքում հավաքում են բույսի գլխամասերը ծաղկաբույլերով ու տերևներով, նաև կողային ընձյուղները: Հումքը չորացնում են արևի տակ: Ունի դառը համ և դուրեկան հոտ: Պահում են ապակյա ամաններում կամ թիթեղյա տուփերի մեջ թղթով փաթաթված: Պիտանի է մոտ 2 տարի:

Դեղաբույսն օգտագործվում է գլխացավի, գլխի փակ վնասվածքների, անքնության, մելանխոլիայի, վերջույթների թուլության և անդամալուծության, մկանային սպազմների, աչքի բորբոքումների, քաղցկեղի, ականջի ցավերի, ստամոքսի սուր և քրոնիկական բորբոքումների և այլնի ժամանակ: Տեղին է նշել, որ մեծ չափաբաժնով կամ երկարատև ընդունումը կարող է առաջ բերել գլխացավ, գլխապտույտ, փախում, քնկոտություն, ներքին օրգանների, մկանների և ենթամաշկային ճարպաշարակցական շերտի արյունազեղումներ և այլն:

Կիրառման եղանակները: Թուրմ պատրաստելու համար 2 թեյի գդալ հումքը 2-3 ժամ թրմում են 2 բաժակ եռման ջրում, ընկում 1 օրում 4 անգամ: Թրջոցների համար 2 թեյի գդալ հումքը 20 րոպե թրմում են 0,5 լ եռման ջրում կամ 2 թեյի գդալ հումքը 30 րոպե թրմում են փակ ամանի մեջ, 200 մլ եռման ջրում, ընկում 1-ական ճաշի գդալ օրը 3-4 անգամ: Եփուկ պատրաստելու համար 20 գ հումքը 30 րոպե 200 մլ ջրում եռացնելուց հետո հովացնում են, քամում ու ընկում 1-ական ճաշի գդալ օրական 3 անգամ:

Այլ օգտակար հատկանիշներ: Իշաովույտով համեմուն են պանիրը, ծխախոտը, սպիրտային խմիչքները, բուրմունք տալիս օճառին: Բույսը տալիս է առատ նեկտար և ծաղկափոշի:

Արշավիր Թորոսյան
Հայաստանի դեղաբույսերը
Երևան, 1983

ՀԱՃՈՅԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

Հաճոյախոսությունները, որոնք արգահայտում են մարդու դրական վերաբերմունքը դիմացինի նկատմամբ, արվում են ամենուր և ամեն քայլափոխի:

Եվ ոչ ոք սովորաբար չի մրաժան, թե ինչպես է դա հնչում վարվելակարգի գրե սանկյունից:

Ինչպիսին պետք է լինեն հաճոյախոսությունները, որպեսզի հաճելի զգացողություններ առաջացնեն երկուսս:

Եվ այսպես

Կանայք սիրում են հաճոյախոսություններ իրենց արտաքինի մասին: Նրանց դուր են գալիս գովաբանությունները խելքի, կրթվածության և տարբեր հմտությունների վերաբերյալ: Կանայք միշտ պատրաստ են լսել այն մասին, թե որքան լավ ու գեղեցիկ են կատարում այս կամ այն աշխատանքը:

Հաճոյախոսությունների նկատմամբ այլ են տղամարդկանց «պահանջները»: Նրանք առանձնահատուկ սիրով են լսում գովեստները խելքի, ուժի ու հատկապես առնական կազմվածքի մասին:

Ի դեպ

Կան նրբություններ, որ պետք է հաշվի առնել ցանկացած դեպքում:

Օրինակ 1: Դուք այսօր այնքան գեղեցիկ եք:

Կարծես ամեն ինչ կարգին է, մինչև այն պահը, երբ այս գովեստի հասցեատերը սկսում է մտածել, որ այլ ժամանակ հավանաբար ինչ-որ բան այն չի եղել:

Օրինակ 2: Դուք այնքան խելացի եք աղջկա (տղայի) համար:

Սա արդեն սեքսիզմ է: Վաղուց ժամանակն է ընդունելու, որ սեռը որևէ կերպ չի ազդում մարդու մտավոր ունակությունների վրա:

Օրինակ 3: Երբեք ուրիշի հետ այդքան լավ չեմ զգացել:

Վարվելակարգի առումով սա վատ հաճոյախոսություն է, քանի որ այդ մասին խոսող անձն ինքնաբերաբար գերազնահատում է իրեն:

Ինչպես արձագանքել

Ցածր ինքնագնահատական ունեցող մարդիկ հաճախ ամաչում են և հերքում հաճելի խոսքերը: Սա անտեղի է: հարկավոր է սիրել ու հարգել սեփական անձը:

Հավասարազոր անընդունելի է մեծամիտ արձագանքը, որը հնչում է մոտավորապես այսպես՝ գիտեմ կամ դա նորություն չէ և այլն:

Ամենահարմար տարբերակը պարզապես շնորհակալությունն է: Կամ էլ կարելի է ուղղակի փոխադարձել. «Շնորհակալություն, դու նույնպես հիանալի տեսք ունես»:

Ամենակարևորը

Հաճոյախոսության ամենակարևոր «բաղադրիչը» անկեղծությունն է, որը ոչ մի ընդհանուր բան չունի շոդորությունների հետ: Հակառակ դեպքում ճիշտն ուղղակի լռելն է:

Նմառ 2021

Ամառային նորաձևությունն աչքի է ընկնում գունագեղությամբ, աչք շոյող ծաղկային ձևավորումներով, գործվածքների թեթևությամբ: Նորաձևությունն այնպիսին է, ինչպիսին ինքը՝ ամառն է՝ ջերմ ու լուսավոր:

Կանանց առաջարկվում են թափանցիկ կամ ցանցկեն դետալներով թեթև զգեստներ՝ գույնագույն գոլերով, երբեմն լանջաբացվածքով ու բաց ուսերով:

Այս ամառ կանայք առավել նորաձև են զգեստների տարբեր հատվածների բացվածքներով, որոնց արդյունքում առավել ընդգծվում են նրանց հնայքն ու սեքսուալությունը: Եվ բնականաբար ամառն ամառ չի լինի առանց շորտերի ու տոպերի, որոնք բնական գործվածքներից են՝ հարմար ամառային շոգ օրերին դիմակայելու:

Պայուսակներ

Ինչպիսին ամառային հանդերձն է, այնպիսին էլ դրանք լրացնող պայուսակներն են: Պայմանավորված գործառնությամբ՝ մեծ են, ինչպես պարկերը, և փոքր, ինչպես դրամապանակները, զարդարված են արքեսուարներով, լոգոներով ու երկրաչափական պատկերներով:

Կոշիկներ

Ամառը նաև հանգստի սեզոն է, ուստի կոշիկները պետք է լիովին հարմարեցված լինեն թե՛ հանգստին, թե՛ հանգիստ աշխատելուն: Հետևաբար դիզայներները նախապատվությունը տալիս են անկրունկ, հաճախ պլատֆորմներով մոդելներին, որոնք զարդարված են ամառային ուրախ դետալներով՝ ճարմանդներ, շղթաներ, թիթեռնիկներ և այլն:

ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ ՆՈՐԱԶԵՎՈՒԹՅՈՒՆ

Տղամարդիկ այս ամառ ավելի քան նորաձև են նեղ, մարմինն ընդգծող վերնաշապիկներով և զինվորական հանդերձ հիշեցնող տաբատներով, վառվռուն պրինտներով շապիկներով և թեթևակի լայն շորտերով: Գույները մեղմ են, հատկապես նորաձև են կապույտի ու շագանակագույնի երանգները:

Կոշիկներ

Ոճային տղամարդու զգեստապահարանի կարևոր դետալներից են կոշիկները: Դասական մոդելները կոստյումների հետ են համադրվում, մարզականները՝ ամենօրյա հանդերձի: Կարևորը բնական նյութից լինելն է հատկապես ամառային տաք օրերին:

Պայուսակներ

Պայուսակներից առավել հարմարը թերևս ուսապարկերն են, որոնք թեթև, փափուկ, բնական գործվածքից են՝ հարմար ամառվա տապին ազատ տեղաշարժվելուն թե՛ աշխատավայրում, թե՛ հանգստի ժամերին: Նաև նորաձև են գոտի-պայուսակները, որոնք թեև հարմար են, քանի որ ձեռքերը չեն զբաղեցնում, սակայն տարողունակ չեն: Ինչ խոսք, չեն մոռացվել նաև պարկ-պայուսակները:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

2021 թ. ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՌԱՄՍՅԱԿԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ

ԵՎ ՄԱՐՔԵԹԻՆԳԱՅԻՆ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ..... 2

«ԷՅ-Ի-ՋԻ-ՍԵՐՎԻՍ» ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ. ՇՄՈԼ ԳԱԶ՝ ՎՏԱՆԳԱՎՈՐ ՀԱՐԵՎԱՆ..... 16

ՍԵՐԳՈ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ 20

ՔԻՄՄԱՔՐՈՒՄ ,,..... 21

ՉԴԱԴԱՐՈՂ ԱՀԱԶԱՆԳ..... 22

ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐ ԵՎ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ.....26

ԻՇԱՌՎՈՒՅՏ ԴԵՂԱՏՈՒ 28

ԷԹԻԿԵՏ. ՀԱՃՈՅԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ 29

ԱՄԱՌ 202130

Հասցեն՝ Դավիթ Անհաղթ 23, 3-րդ հարկ
Թեժ գիծ՝ (010) 24-92-04
E-mail: info@armconsumer.am;
nationalconsumerassociation@yahoo.com
URL: http://www.armconsumer.am

Տպաքանակը՝ 2000: Ծավալը՝ 2 մամուլ
Տպագրվել է ՏՊԱՐԱՆ ԷՅ ԷՄ
տպագրատանը
Բաժանվում է անվճար
Գրանցման վկայականը՝ 2215
Հղումը ՍՊԱՌՈՂ-ին պարտադիր է

ԷՅԻՋԻՍԵՐԿԻՍ

- Բնակարանների գազասպառման համակարգերի տեխնիկական սպասարկում:
- Կենցաղային օբյեկտների տեխնիկական սպասարկում:
- Արտադրական նշանակության օբյեկտների տեխնիկական սպասարկում:
- Գազօգտագործող սարքավորումների վերանորոգում և կարգաբերում:
- Գազափնտրիչ սարքերի արտադրություն (LD-1M):
- Ձայնաազդանշանային անվտանգության համակարգի վերանորոգում:
- Ընկերության աշխատակիցների ուսուցում և վերապատրաստում:

Մեր աշխատանքը Ձեր անվտանգության երաշխիքն է

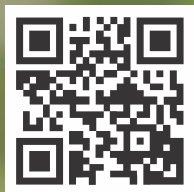
ՀՀ, 0021, ք. Երևան, Ադոնցի 10

Հեռ.՝ +374 10 20 94 60

Ֆաքս՝ +374 10 23 65 01

Էլ. փոստ՝ aeg@aegservice.am

Կայք՝ www.aegservice.am

www.armconsumer.am